

Wegwijzer programma onder de Omgevingswet

Voor u ligt de wegwijzer over het instrument 'programma' uit de Omgevingswet. De wegwijzer helpt bij het procesontwerp en de vormgeving van een 'vrij' programma (op grond van artikel 3.4 en 3.5 Ow). In het werkblad zijn de diverse onderwerpen van de wegwijzer toegevoegd aan verschillende fasen: verkenning, uitwerking, vaststelling en uitvoering/bijstelling. In de praktijk kunnen echter onderwerpen in verschillende fasenterugkomen. De gedachte is dat vanaf het begin wordt nagedacht over de invulling van alle fasen. De wegwijzer is daarbij geen blauwdruk of vast recept. Het vraagt om een vrije en creatieve toepassing, passend bij de vraag of opgave waar het programma een antwoord op moet zijn.

Bij de vragen zijn twee werkbladen ontwikkeld. Werkblad A helpt vooral bij de planning van de ontwikkeling van een programma. Werkblad B ondersteunt het cyclische denken achter het programma. De werkbladen kunnen worden gebruikt om op te schrijven of te schetsen. Het is aan u om dat blad te kiezen dat het beste voor u werkt. De te stellen vragen zijn bij elk werkblad dezelfde.

A. Opgave

- Wat is de (hoofd)opgave en op welke beleidsdomeinen heeft deze betrekking?
- Welke thema's of onderwerpen worden in deze opgave samengebracht?
- Is in verband met de opgave een wettelijk taak, verantwoordelijkheid of bestuurlijke opdracht aan de orde?
- Wat is de urgentie van de opgave?
- Wat is het karakter daarvan? (thematisch, gebied, sectoraal of multisectoraal)
- Is de opgave interbestuurlijk?
- Wie zijn de belangrijkste stakeholders bij de opgave?

B. Relatie met omgevingsvisie en bestaand beleid

- Is er al beleid in een [omgevingsvisie](#) of ander beleidsdocument?
- Is voor de opgave een programma aangekondigd in de omgevingsvisie?
- Moet bestaand beleid in stand blijven (en welk beleid moet worden ingetrokken)?

C. Doelen en programmahorizon

- Wat is de beleidsambitie (het achterliggende doel)?
- Welke doelen worden gesteld uitgaande van de opgave en ambitie?
- Zijn er hoofd-, sub- of tussendoelen te onderscheiden?
- Is de vaststelling van een [omgevingswaarde](#) passend of is het halen van een bestaande omgevingswaarde aan de orde (afdeling 2.3 Ow)?
- Wanneer moeten de doelen bereikt zijn?
- Moet het programma bijdragen aan het bereiken van doelen op andere beleidsterreinen?

D. Onderzoek en beleidsinformatie

Mogelijk onderzoek kan zijn:

- Nadere analyse opgave
- Gebiedsanalyse
- Analyse relatie met andere opgaven en doelen
- Evaluaties of bevindingen ten aanzien van bestaande beleid
- Onderzoek naar (effecten) mogelijke maatregelen
- Scenariostudie
- Bepalen (haalbaarheid) omgevingswaarde
- Effectonderzoek ter onderbouwing van keuzes (voor evt. plan-[m.e.r.](#))

- Stakeholderonderzoek
- Financiële aspecten, effecten, haalbaarheid
- Verder?

E. Sturingsfilosofie

- Welke [strategie](#) wordt gekozen om doelen te bereiken (reguleren, faciliteren, stimuleren, zelf uitvoeren, e.d.)?
- Welke type instrumenten worden ingezet (juridisch, financieel, fysieke maatregelen, etc)?
- Welke inzet pleegt het vaststellend bestuursorgaan om doelen te bereiken?
- Welke inzet wordt van andere stakeholders verwacht?

F. Vormgeving en ontsluiting

- Welke vormgeving draagt bij aan het interne en externe gesprek over het beleid?
- Hoe wordt en in welke vorm wordt het programma (digitaal) ontsloten?

G. Uitwerking/afweging maatregelen

- Wie wordt bij uitwerking betrokken?
- Welk maatregelen kunnen ingezet worden om de doelen te bereiken?
- Wat is de samenhang met andere beleidsterreinen/programma's?
- Hoe worden maatregelen gewogen en gekozen (afwegingskader), mede in het licht van andere beleidsterreinen?
- Welke (juridische) instrumenten worden ingezet voor de uitvoering?

H. Interbestuurlijke afstemming

- Raakt het programma taken, bevoegdheden of doelen van andere bestuursorganen?
- Zo ja, is het opstellen van een gezamenlijk programma nuttig?
- Hoe worden andere bestuursorganen betrokken?

I. Participatie

- Welke belanghebbenden worden betrokken gezien de doelen/karakter van het programma?
- Heeft bij totstandkoming van de Omgevingsvisie (of ander instrument) [participatie](#) plaatsgevonden en zo ja, is daar informatie uit bruikbaar?
- Hoe wordt bij besluitvorming gemotiveerd welke belanghebbenden betrokken zijn geweest en wat de resultaten hiervan zijn (art. 10.8 Omgevingsbesluit)?
- Kan participatie voor het programma gecombineerd worden met andere participatietrajecten?

J. Procedurele verplichtingen

- Is plan-[m.e.r.](#) plicht aan de orde (paragraaf 16.4.1 Ow)?
- Is er bij de omgevingsvisie een plan-m.e.r. gemaakt en is daaruit informatie te gebruiken?
- Hoe wordt de totstandkoming van het programma gekoppeld aan het m.e.r.-proces?
- Is een advies 'detailniveau en reikwijdte' van de Commissie m.e.r. behulpzaam?
- Is er sprake van toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (3.4 Awb, op basis van m.e.r.-plicht of het Verdrag van Aarhus)?
- Participatie, zie boven.

K. Vaststelling

- Wordt de volksvertegenwoordiging geraadpleegd voor vaststelling van het programma?
- Hoe wordt uitvoering van het programma gefinancierd?
- Is de volksvertegenwoordiging aan zet, mede op de vaststelling van de begroting?
- Hoe zijn zienswijzen gewogen, indien de uniforme openbare voorbereidingsprocedure is gevolgd?
- Hoe wordt inzet participatie gemotiveerd?
- Hoe wordt het programma na vaststelling digitaal bekendgemaakt?

L. Uitvoering

- Hoe ziet de uitvoering van het programma eruit (o.a. capaciteit, wie en wat)?
- Hoe wordt toegezien op uitvoering?
- Hoe wordt doelbereik gemonitord?
- Hoe wordt bijgestuurd als doelen onvoldoende bereikt worden?
- Hoe wordt politiek verantwoording afgelegd?

Programma

- Een programma bevat één of meer van de volgende onderdelen (art. 3.5 Ow):
- uitwerking van het beleid voor ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van de fysieke leefomgeving;
 - maatregelen om aan omgevingswaarden te voldoen;
 - maatregelen om één of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

Programma niet wezenlijk nieuw, wel kansen:

- Het is een instrument voor sectoraal, multisectoraal of gebiedsgerichte uitwerking van beleid (b.v. uitwerking omgevingsvisie).
- Moet leiden tot slimmer en samenhangende uitwerking van dat beleid en tot maatregelen die zowel juridisch als niet-juridisch van aard zijn.
- Meer aandacht voor samenhang met andere beleidsdomeinen en programma's.
- Komt tot stand in samenhang met andere instrumenten uit de Omgevingswet.
- Interbestuurlijke afstemming heeft nu nadrukkelijker een plek.
- Er geldt een motiveringsplicht m.b.t. participatie, maar vorm is vrij.
- Uitwerking van beleid is beter vindbaar voor burgers, bedrijven, andere overheden, etc.

Wegwijzer programma onder de Omgevingswet

Verkenning

Uitwerking

Vaststelling

Uitvoering/Bijstelling

A.

Blank box for row A, Verkenning phase.

Blank box for row A, Uitwerking phase.

Blank box for row A, Vaststelling phase.

B.

Blank box for row B, Verkenning phase.

Blank box for row B, Uitwerking phase.

C.

Blank box for row C, Verkenning phase.

D.

Blank box for row D, Uitwerking phase.

E.

Blank box for row E, Verkenning phase.

Blank box for row E, Uitwerking phase.

F.

Blank box for row F, Uitwerking phase.

G.

Blank box for row G, Verkenning phase.

Blank box for row G, Uitwerking phase.

Blank box for row G, Vaststelling phase.

Blank box for row G, Uitvoering/Bijstelling phase.

H.

Blank box for row H, Verkenning phase.

Blank box for row H, Uitwerking phase.

Blank box for row H, Vaststelling phase.

Blank box for row H, Uitvoering/Bijstelling phase.

I.

Blank box for row I, Vaststelling phase.

J.

Blank box for row J, Vaststelling phase.

K.

Blank box for row K, Uitvoering/Bijstelling phase.

L.

Blank box for row L, Uitwerking phase.